

DE VLAAMSCHE MEESTERS
IN DE ERMITAGE TE SINT
PETERSBURG DOOR MAX
ROOSES. † † † † † † † † † †

JAN BREUGHEL DE OUDE. — Het geslacht der Breughels was een der vruchtbaarste aan schilders in onze gewesten; het was er ook een, wiens naam het meest op de tong van ons volk lag. Aan drie zijner leden viel de eer te beurt eenen bijnaam te bekomen: de hoogste wijding, die het groote publiek toekent aan zijne uitverkorenen. De stamvader heet „de Boeren Breughel” of „de Vieze (drollige) Breughel”; zijn oudste zoon „de Helsche” en zijn tweede zoon „de Vloeren” of „de Fluweelen Breughel.” De twee eerste hebben hunnen bijnaam te danken aan de onderwerpen, die zij bij voorkeur behandelden, de laatste aan zijn kleedij. Hij placht, zegt de overlevering, een fluweelen dos te dragen en inderdaad in eene aanteekening van de hand van zijnen oudsten zoon vinden wij de betaling vermeld van fluweelen en zijden kleeren met passement versierd en gemaakt voor zijn vader. In een brief, den 23^{en} Juli 1616 aan een Milaneeschen heer geschreven bericht hij, dat hij een stuk fluweel van 30½ ellen aan 6 gulden de el ontvangen heeft.

Jan Breughel werd geboren te Brussel in 1568, een jaar nadien stierf zijn vader; zijn grootmoeder langs moeders zijde, Maria Verhulst, de vrouw van Pieter Coecke, zelve een miniatuurschilderes, gaf hem zijn eerste kunstonderricht en leerde hem schilderen in waterverf. Peter Goetkint leerde hem in olie verfschilderen. Daar deze kunstenaar in Antwerpen woonde, moet Jan Breughel van in zijn kindsche jaren naar de Scheldestad verhuisd zijn. In zijne jongelingsjaren trok hij naar Italië. Een teekening, die Mariette heeft gezien en die het Colyseum verbeeldt, is gedagteekend uit Rome, 1593; twee andere toebehoorende aan het British Museum te Londen, insgelijks gezichten van Rome, dragen de opschriften: „Rome October 1594 fecit Bruegel” en „November 1594 in Rome.”

Men vraagt zich af welk nut onze schilder van zijne Italiaansche reis kon verwachten.

Zijn vader, de groote Vlaamsche kunstenaar, was hardnekkig Nederlandsch gebleven wanneer de mode allen tot navolging der Italianen dreef; hij was boeren blijven schilderen en boersche velden en hoeven wanneer zijne kunstmakers geen oog hadden dan voor academische figuren en antieke gebouwen. Van hem had Jan Breughel geen lessen ontvangen; hij was onder de leiding van zijn grootmoeder een miniaturist geworden; hij vond behagen in het weergeven van gezichten uit de wijde natuur met de eindeloze kleinigheden, die hij er in opmerkte. Wat kon Italië met zijne heldenkunst hem dan leeren? Weinig of niets voorzeker. Maar naar Italië voor eerst moest ieder gaan, die op den naam van geschoolden kunstenaar aanspraak wilde maken; zijn vader, de tegenvoeter der zuidelijke school, was er wel heen getrokken. En dan, ginder woonden mannen, die in zijn vak grooten en welverdienden naam hadden verworven, namelijk de gebroeders Bril, van welke de oudste, Matthijs, waarschijnlijk reeds gestorven was toen Breughel in Rome aanlandde, maar de jongere, Paul, er nog volop werkzaam was.

Paul Bril vervaardigde ontelbare landschappen, waarvan er nog een menigte in Italië gevonden worden. Zij zijn van twee verschillende soorten: de eene, voor een deel in waterverf, zijn van tamelijk groote afmeting en in decoratieven trant, de andere zijn uiterst keurig gepenseeld, klein van afmeting en op koper uitgevoerd. Deze laatste nam Jan Breughel tot voorbeeld. De Ambrosiaansche bibliotheek van Milaan, die vele stukjes van den leerling bezit, bewaart er ook enkele van den meester. De overeenkomst is treffend. Bril schildert een haarfijn landschap met duizende tintjes en schijntjes; Breughel doet niet onder voor hem en overtreft hem als colorist: beider werk is dat van miniaturisten.

De Ambrosiaansche verzameling werd bijeengebracht door den kardinaal Federigo Borromeo, aartsbisschop van Milanen, de held van Manzoni's *I Promessi Sposi*, die ons in den Italiaanschen roman als een toonbeeld van alle christelijke deugden wordt geschilderd en die een neef was van den H. Carolus Borromeus. Waarschijnlijk heeft Jan Breughel